

ALEVÎLİKTE HURUFÎ TESİRİNİN VE İSTIRABIN TEMSİLİ OLARAK YETMİŞ İKİ SAYISI

Özer Şenödeyici*

1

ÖZET

Hurufilik, harflere ve sayılara yüklediği yeni anlamlar ile İslamî akideleri ve var oluşu izah etmeye çalışan bir inanç sistemidir. Bu akımdan bahseden muteber kaynaklar, onun Alevî-Bektaşî geleneğini etkilediğinde hemfikirdirler. Tarihî metinlerin tanıklığı ile bu etkileşim kanıtlanabilir. Çalışmada, Alevî-Bektaşî çevrelere ait olduğu anlaşılan bir metinden hareketle 72 sayısının bu açıdan tahlili yapılacaktır. Hurufilik tesiri ile Alevîlikte kullanıldığı anlaşılan bu sayının, yeni yorumlarla genişletildiği gösterilecektir. Alevî-Bektaşî

---

* Yard. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ozersenodeyici@gmail.com

düşüncesindeki Hurufî tesirinin tüm yönleriyle ortaya konabilmesi, bu türden çalışmalara ihtiyaç göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Alevîlik, Hurufilik, Nesîmî, tevil, harf, sayı.

NUMBER 72 AS A REPRESENTATION OF HURUFİ INFLUENCE ON ALEVISM AND THE PAIN

ABSTRACT

Hurufism is a faith system which tries to explain İslamic orders and the subsistence with new meanings of letters and numbers. Respected sources that mentioned this movement are agreed about it's influence to Alevism and Bektashism. This coaction can be proved by testimony of historical texts. In this study, number 72 will be analyzed according to this fact and an Alevian text will be published. In this text it can be seen that this number which is used by Alevism after a Hurufi influence takes new dimensions with new commentaries. This kind of studies must be done to explain Hurufi effect in Alevi-Bektashi tought.

2

Key Words: Alevism, Hurufism, Nesîmî, commentary, letter, number.

Hurufilik, Türk edebiyatı tarihi, Türk kültür, düşünce ve inanç tarihi açısından önem arz eden bir akımdır. Türk edebiyatına birçok şair, müellif ve mütercim kazandıran bu akım; Anadolu Türklüğü tarafından Alevî-

Bektaşî düşüncesinin kabulü ve desteği ile Rumeli'ye kadar taşınmış ve asırlarca yaşatılmıştır.¹

Hurufiliğin Alevî-Bektaşî zümreler üzerindeki etkisinden bahseden kaynaklarda, bu etkileşim şu ayrıntılar üzerinde durularak aktarılır: Hurufiliğin kurucusu Fazlullah-ı Esterâbâdî'nin idamını takip eden yıllarda Timur yönetiminin sergilediği sert tavır ve takibat neticesinde Hurufiler, Anadolu'ya ve oradan da Rumeli'ye geçerler. Fatih Sultan Mehmet zamanında saraya kadar girebilen bu akım, sadrazam Mahmut Paşa'nın delâleti ve Fahreddin-i Acemî'nin nüfuzu ile saray çevresinden uzaklaştırılır ve Hurufiler yakılarak cezalandırılır (Huart, 1987: 599). Bu gelişmeler neticesinde Hurufiler; Kalenderî² ve Bektaşî tekkelerinde kendilerine yer edinerek inançlarını yaymaya devam ederler.³ Fazlullah'ın düşüncelerinin Anadolu ve Rumeli'ye nüfuz edişinde, Hurufî akidelerini konu alan eserlerin yanı sıra, başta Nesîmî olmak üzere lirik ve coşkun şiirler kaleme alan şairlerin de önemli rolü olur. "Nitekim hâlâ Nesîmî, Bektaşîlerce kendilerinden sayılmakta, Alevîlerce de yedi büyük ve ilahi şairin biri tanınmaktadır (Gölpınarlı, 1989: 28)." Hurufilik, kendisinden doğrudan ya da dolaylı olarak ilham alan birçok sanatçının eserinde bir mevzu olarak işlenir.⁴ Irène Mélikoff;

¹ Bu ifadelerle ilgili olarak, Kaynakça'da verilen eserlerin değerlendirmelerine başvurulabilir. Metindeki resim, Manisa İl Halk Kütüphanesi 45 Hk 1143/2 numaralı "Mukaddimetü'l-Hakâyık" yazmasından alıntılanmıştır.

² Hurufiliğin Kalenderîlik üzerindeki etkisini Ahmet Yaşar Ocak (1992: 155) şu şekilde belirtir: "Fazlullah-ı Hurufî'nin en tanınmış ve en ileri gelen halifesi olup bir ara Anadolu'ya gelmiş bulunan ve ulûhiyet iddia ettiği gerekçesiyle 1418 yılında Halep'te diri diri derisi yüzülerek öldürülmüş bulunan Nesîmî'nin, hemen hemen bütün Kalenderî zümrelerinde takdis edildiğini, divanının el kitabı niteliğini taşıdığını ve hatta içindeki bazı parçaların ilahi tarzında Kalenderî ayinlerinde okunduğunu, XVI. ve XVII. Yüzyıllardaki Avrupalı seyyah ve gözlemcilerin eserlerinden anlıyoruz."

³ Bu hususla ilgili olarak Hoca İshak Efendi'nin Kâşifü'l-Esrâr ve Dâfi'ü'l-Eşrâr'ından hareketle aktarılan bilgiye göre, Fazlullah-ı Hurufî'nin halifesi olan Aliyyü'l-Alâ, Anadolu'ya gelip Hacı Bektaş tekkesinde oturarak Bektaşîlere Hurufiliği telkin etmiştir. (bkz. Gölpınarlı, 1989: 27).

⁴ "Hurufilik birçok tarikat sahipleri üzerinde etki yapmıştır. Hiç Hurufî olmayan şairler bile manzumelerinde Hurufilik ile ilgili kelimeler ve terimler bulundurmışlardır. Gerçi bütün tasavvıflar 'esrâr-ı hurûf'a, harflerin ve noktanın erdemine inanırlar. Ama birçok tarikat sahipleri bu derecede kalmamışlar, Hurufiliğin remizlerini ve terimlerini benimseyerek eserlerinde kullanmışlardır (Levend, 1971: 178-179)." Hurufilikten etkilendiği tespit edilen şairlerden bazılarının ismi şu şekilde tespit edilmiştir: "Refî, Temennâyî, Usûlî, Kânî, Sarı Abdullah Çelebi, Penâhî, Muhyiddin Abdal, Akyazılı İbrahim-i Sâni, Yemîni, Gülbaba (Misâli), Oğlanlar Şeyhi İbrahim Efendi, Rûhî-i Bağdadî, Âşık Viranî, Ruşenî, Diyarbekirli Halilî, Muhibbî (Kanunî), Bâkî; Azerî şairlerden Habîbî, Hakikî, Hataî (Şah İsmail), Hayreti, Muhitî, şair ve tarihçi Gelibolulu Mustafa Âli Efendi, Mîr-i Âlem Celâl Bik gibi kişilerin Hurufilik etkisi altında kaldıkları belirtilmektedir (Ünver, 2003: 93)."

Hurufiliğin, Bektaşiliğe nüfuzu sayesinde varlığını sürdürdüğünü, “Bektaşilik sayesinde Hurufilik yüzyıllara meydan okuyabildi.” cümlesiyle ifade eder (2006: 186).⁵

Hurufilik ve Bektaşiliğin buluşması, bu iki duyuş ve düşünüşün birbirine ileri düzeyde uyum sağlaması neticesini doğurur. Öyle ki Hurufilik, bu münasebetten sonra ayrı bir düşünce olarak anılmaz, Alevî ve Bektaşî fikriyatının bir parçası olarak varlığını devam ettirir. Hurufiliğin, Alevîlik ve Bektaşilik ile kurduğu münasebet tespit edilmekle birlikte, bu ilişkinin ayrıntıları, tarihî metinlerin karşılaştırmalı tanıklığına ihtiyaç göstermektedir. Acaba Alevî ve Bektaşî şairler ve müellifler, harf-sayı unsurunu Hurufilikten aynen alıp kullandılar mı, yoksa ona yeni unsurlar, yeni teviller ilâve ettiler mi? Yahut Alevî-Bektaşî düşünüşte harf ve sayı mistikliği bulunuyordu da, Hurufilik bu telakkiyi teyit eden ya da tetikleyen bir unsur olarak sonradan mı onlara dâhil olmuştur? Bu soruların kesin bir şekilde cevaplanabilmesi, metin merkezli araştırmalar yapılmasını zorunlu hâle getirmektedir. Kimi çalışmalarda söz konusu akımların birbirilerini etkilediklerine delil teşkil eden metinlere yer verilmiştir.⁶ Sözelimi XIX. yüzyıl Bektaşî ozanlarından Sırrı'nın aşağıdaki dörtlüklerinde de Hurufî tesirinin bir neticesi olarak 32 sayısına atfedilen kutsiyetin yansımaları görülebilir (Eyuboğlu: 1980: 433):

Her ne okursan

Otuz ikidir

Her ne görürsen

⁵ Ayrıca Mélikoff, Hurufiliğin, Alevî-Bektaşî düşüncesini bazı uygulamalarda da etkilediğine dair şu misali getirir: “Alevîler ve Bektaşîler tarafından bıyığa verilen ehemmiyet Hurufilerden gelir. Tanrısallığın ‘Ali’ adının, insan yüzünde belirebilmesi için, bıyığın varlığından vazgeçilemez. Kaşların yayı ‘ayn’ı, burun çizgisi ‘lâm’ı ve bıyık eğimi ‘yâ’ı çizer ve böylece insan yüzünde, hem sağdan, hem soldan ‘Ali’ adı okunabilir (Mélikoff, 2006: 182).”

⁶ Bu noktada, içinde sayılarla ya da harflerle ilgili kimi izahların ve yorumların bulunduğu her metni, Hurufiliğe mal etmenin de doğru olmayacağını belirtmek gerekir. Fatih Usluer (2009: 180) de çalışmasında bu hususa dikkat çekmektedir: “Hurufî eserlerinde görülen belirli ortak noktalar vardır. Hiçbir Hurufî eser yoktur ki, 28 ve 32 harfin varlık, ibadetler, dinî unsurlar vb. müşahedesine, Fazlullah’tan bahsedildiğine, özel Hurufî şifre kısaltmalarına şahit olmayalım.”

Otuz ikidir

...

Belki her işin

Kirpikle kaşın

Lebinle dişin

Otuz ikidir

Ali Ulvî Baba'nın "Bektaşîlik Makâlâtı"nda da aynı izleri yakalayabilmek mümkündür. Müellif, Fars alfabesindeki harf sayısına tekabül eden 32'yi, neticesiz kalan miraç tecrübesinin adedi olarak nitelemektedir. Başarılı olan 33. deneme ise, bir harf olduğu hadis-i şerifle ifade edilen lâmelif (لا) mukabilidir: "Mi'râc otuz iki defa neticesiz vâki' oldu. Ref'-i hicâb ve mi'râc-ı hakîkî otuz üçünde oldu. Hurûfât otuz ikidir. Lâmelif de bir harf-i hadîsle müeyyedir; otuz üç olur. Envâr-ı esmâ hurûf-ı mi'râcdır (Ali Ulvî Baba, 2006: 49)."

5

Bu çalışmada, 72 sayısı çerçevesinde, Alevî-Bektaşî düşüncesindeki Hurufî tesirine bir örnek daha eklenecek ve kurulan özdeşliğin tahlili yapılacaktır. Bu sayede Hurufîliğe ait materyallerin Alevî-Bektaşî geleneğinde, yapılan ilavelerle zenginleştirildikleri, yeni yorumlarla genişletildikleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Hurufilikte 72 sayısı, Arap alfabesindeki 28 harfin okunuşu yazıldığında ortaya çıkan harflere karşılık gelir. Şöyle ki elif (ا) harfî, okunduğu gibi yazıldığı zaman üç harf ortaya çıkar (ا ل ف). Diğer harflerin de bu şekilde okunuşlarının yazılmasıyla ortaya 72 harf çıkar. Bunlar şöyle verilebilir⁷: "الف ب ت ث ي ج ح ي خ ي د ا ل ذ ا ل ر ا ز ا س ي ن ش ي ن ص ا د" Hurufiler harflerin

⁷ Hurufî eserlerinin birçoğunda ünsüz harflerin "i" sesiyle okundukları görülebilir. Verilen listede de harfler "i" ünlüsü ile seslendirilmektedir (elif, bî, tî, sî gibi).

okunuşlarında ortaya çıkan harfleri, “eczâ” olarak nitelemişlerdir.⁸ 28 harfin yazılışları ile elde edilen bu 72 harf, farklı Hurufî tevillerinde kullanılmıştır. Bu sayının Hurufilikte ne ifade ettiğinin daha iyi görülebilmesi için birkaç teville yer vermek uygun olacaktır. Sözgelimi Hurufilerin, “Fırka-i Nâciye” hakkındaki düşüncelerinde bu sayı, kendisine şu şekilde yer bulmuştur: “Bir hadis-

ate ! " - # \$% " & !
'& ! %\$!! (% !) '& ! %\$!!%
*+ % * (% , \$. % birlikte 73 yapmakta% 0 !
& % % (Usluer, 2009: 140).” Fazlullah-ı Hurufî’nin yetiştirdiği en tesirli halifesi Seyyid İmadüddin Nesîmî, yukarıda anılan teville şiirinde şu şekilde yer vermiştir (Ayan, 1990: 63):

Otuz iki menzili var ilimûñ
uñ

6

Bu maúÀ ür Óaúú• ür
Bu kelÀ F úa-i NÀci bilür

9

Nesîmî’nin yetmiş iki sayısını andığı bir diğer beytinde ise “kûn (كن)” emri ile yetmiş iki sayısının ilişkilendirildiği görülmektedir (Ayan, 1990: 372):

Óüsññ varaú Àna geldi

⁸ Ferišteoğlu’na ait Saâdetnâme (tarihsiz: 187a-b) adlı eserde bu Hurufilerin bu telakkisi şu şekilde anılmıştır: “Ve bir vech ile daòì otuz iki kelime-i ilÀhîdür ki aâl-

óÀlet- ! ال ف ب ی ت ی
ث ی ج ی ح ی خ ی د ال ذ ال ر ا ز اس ی ن ش ی ن ص ا د ط ی ظ ی ع ی ن غ ی ن ف ی ق ا ف ک ا ف ل ا م ی م ن و ن
” و او ه ی ی ی # \$

⁹ Şehrimin otuz iki durağı var, yolunun yetmiş iki makamı var. Bu makamları bilenler Allah’ı bilirler. Bu sözü “Fırka-i Nâci (kurtulacak olanlar)” anlar.

Àna geldi

Zülfündeki kÂf u nÿn ne sözdür

Kim âyet-i kün feKân a geldi ¹⁰

Alevî-Bektaşî klâsiği olarak neşredilen Viranî Baba'ya ait "İlm-i Cavidân"da "Kün (كن)"¹¹ emri ile yetmiş iki sayısı arasında kurulan münasebet şu biçimde izah edilmektedir (2008: 317): "0 % , -i fakr u fenâ1 Lâmelif2 kâf ve nûn adedindedir ما كان و ما بيكيز andan vüc4%) 56 , 4 , 8 9 % % ! " Ebced hesabına¹² göre, kâf (ك) ve nûn (ن) harflerinin sayı değeri yetmiş eder. Bu harflerin kendileri de iki adettir, toplam yetmiş iki olur.¹³

Yetmiş iki sayısı, Hurufî tevillerinde çoğunlukla Arap alfabesindeki yirmi sekiz harfin okunuşundan elde edilen harf sayısını (ecza) karşılamak için kullanılmıştır.¹⁴ Çalışmanın sonuna ilâve edilen metinde ise yetmiş iki sayısının, azaba ve ıstıraba işaret edecek biçimde kullanıldığı dikkati çekmektedir. İlgili metin, Alevî-Bektaşî düşüncesi ile Hurufiliğin etkileşimini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.¹⁵ Bu metinde, 72 sayısının ele alınışında Hurufilerden farklı bir yol izlenmesi, Alevî-Bektaşî zümrelerin bu akımın akidelerini tekrarlamakla iktifa etmediklerini; sayılara yeni anlamlar ve duygu değerleri de

¹⁰ Güzelliğinin yaprağı dile geldi, yetmiş iki sayısı tercüme edildi. Saçındaki kâf (ك) ve nûn (ن) nasıl bir sözdür ki "kün feKân (كن فکان)" ayetine gelmiştir?

¹¹ Sözcük "ol" anlamına gelir. İslamî düşünüşe göre, Allah "ol" diyerek varlığı yaratmıştır.

¹² Ebced, eski yazıda, her bir harfin bir sayıya karşılık gelmesine dayalı hesap sistemidir.

¹³ Hurufî şarih ve müelliflerinden Câvidî, "Kün (كن)" ve 72 sayısı arasındaki münasebeti, daha evvel bahsi geçen "Fırka-i Nâciye" hususuna havale eder: "Cavidî ise 73 fırkayı, yaratılışı başlatan kÜN (كن) emri hizasında görmektedir. KÜN (كن) kelimesinin ebcedi 70'dir, 2 harf ve 1 noktayla birlikte 73 yapar, 73 fırka hizasındadır. Cavidî'ye göre bu fırkalardan kurtulacak olan Fırka-i Naciye, noktanın sırrına ulaşanlardır. Çünkü Hz. Ali'nin dediği gibi, ilim bir noktadır ve onu cahiller çoğaltmıştır (Usluer, 2009: 142)."

¹⁴ Usluer'in (2009) eserinde yer alan, yetmiş iki sayısının ilgili bulunduğu Hurufî tevilleri ve bunların sayfa numaraları şöyledir: Fırka-i Nâciye (140, 142), Allah'ın kırk büyük ismi (234), Adem'in çamurunun kırk gün yoğuruluşu (327), Nuh Tufanı'nın kırk gün sürmesi (333), Hayme-i Mi'âd (345), Musa'nın asası (353), Hazreti Muhammet'in eşleri (379-380), Kâf Dağı (390), Yâ Sin (393). Bu tevillerin tümünde yetmiş iki, yirmi sekiz harfin eczasında yer alan harflerin sayısı olarak anılmışlardır.

¹⁵ Metni temin ve neşretmeme imkân sağlayan değerli dostum Kâmil Ali Gıynaş'a teşekkür ederim.

yüklediklerini düşündürmektedir. 72 sayısının bahsi geçen metinde anılma nedenleri şöyle sıralanabilir:

1. İbrahim Peygamber, İsmail'i kurban edeceği zaman onun boğazına yetmiş defa bıçak vurmuştur. Bu sayıya İbrahim ve İsmail'in kendileri de eklendiğinde yetmiş iki olur.

2. Hazreti Muhammet Mekke'den Medine'ye göç ettiğinde yanında yetmiş kişi vardı. Bu sayıya "Muhammet Ali" de eklendiğinde yetmiş iki elde edilir.

3. Hazreti Muhammet'in dişi Uhut Savaşı'nda şehit olduğunda, yetmiş kişi daha şehit olmuştur. "Mustafa ve Murtaza" sırrıyla bu sayı yetmiş iki olur.

4. Uhut Savaşı'nda Hazreti Hamza öldürüldüğünde, yetmiş iki parçaya ayrılmıştır.

5. Hazreti Muhammet, Hazreti Hamza ve Kerbelâ şehitleri için yetmiş iki rekât namaz kılmıştır.

6. Hazreti Ali'nin kardeşi Cafer-i Tayyar yetmiş iki yerinden yaralanmak suretiyle şehit edilmiştir.

7. İmam Hüseyin, Kerbelâ'da şehit edildiğinde yetmiş iki yerinden yaralanmıştır.

8. İmam Zeynelabidin, şehit edildiğinde vücudu yetmiş iki parçaya ayrılmıştır.

9. Hazreti Ali'nin rızık olan otuz iki harf¹⁶, yetmiş ikidir.

10. İmam Ali'den Muhammet Mustafa'ya gelinceye kadar başlarıyla oynayanların sayısı yetmiş ikidir.

11. Kerbelâ şehitlerinin sayısı yetmiş ikidir.

---

¹⁶ Burada 28 denilmek istenmiş olabilir. Ancak Huruflerin 28 ve 32 harfi birbirinden ayrı ve farklı düşünmekdiklerini de ilâve etmekte fayda vardır: "Hurufler Arap alfabesindeki yirmi sekiz harf ile Fars alfabesindeki otuz iki harf arasında bir ayrım gözetmezler. Bunlar aslında aynı değerdedir. Fars alfabesinde bulunup da Arap alfabesinde bulunmayan dört harf (pâ, çâ, jâ, gâ) karşılığında Tanrı, Araplara 'lâmelif'i vermiştir ki bu harfin okunuşunda bulunan ve tekrar etmeyen dört harf, Fars alfabesinde bulunup da Arap alfabesinde bulunmayan dört harfe karşılık gelir (Şenödeyici, 2009: 102-103)."

İlgili sayının Alevî-Bektaşî metninde kullanım nedenleri üzerine yoğunlaştırıldığında, “şehadet” ve “ıstırap” temaları etrafında şekillenen bazı hadiseler ve durumların izahına odaklanıldığı dikkati çekmektedir. Dokuzuncu maddede kurulan özdeşlik ise, sayının kaynağını Hurufilikte aramak gerektiğini haber vermektedir. Şöyle ki, metinde geçen “Ve kelime-i ilâhî olan nâdd- %& ' ( ) % olur ” sözleri, bu sayının Hurufî menşesine gönderme yapmaktadır. Hazret-i Ali'nin konuştuğu dil olan Arapçada yirmi sekiz harf bulunur. Hurufler, Arapçadaki yirmi sekiz harf ile Farsçadaki otuz iki harfi birbirinden ayrı düşünmezler. Daha önce de bahsi geçtiği üzere, Arap alfabesindeki yirmi sekiz harfin eczasında yetmiş iki harf bulunur. Verilen maddelerden ikinci ve üçüncüsünde, 70 sayısına “Muhammet Ali” ya da “Mustafa ve Murtaza”nın eklenerek 72 sayısına ulaşılması da Hurufiyâne bir usuldür.

Bektaşîlerin yetmiş iki sayısını tercih etmelerinde, Hurufî tesirinin yanı sıra, bu sayının ıstırapta aşırılığı ifade edebilecek niceliğe sahip olması da önemli rol oynamıştır. Boğaza yetmiş iki defa bıçak vurulma, yetmiş iki yerinden yaralanma, yetmiş iki parçaya ayrılma düşüncelerinde; acının niteliğinin yanı sıra niceliğinin de önem kazandığı ve yetmiş iki sayısının aşırılığa delâlet etiği görülmektedir. Yalnızca bu misal göz önüne getirildiğinde Bektaşîlikte, Hurufilikten alınan malzemelerin aynen aktarılmadığı; onlara ilâve edilen kimi çağrışımlarla tevillerin genişletildiği ya da yeniden yorumlandığı görülmektedir. Yapılacak mukayeseli çalışmalarla, kaynaklarda anılan tesirin daha somut bir düzleme oturtulacağı, etkileşimin tek yönlü olmadığını kanıtlanacağı muhakkaktır.

Metin¹⁷:

---

¹⁷ Metnin, 72 sayısına taalluk eden kısmı alıntılanmıştır. Eserin tamamı, tarafımızca neşre hazırlanmaktadır.

[1b] ... Óaøret- * + % ,/-ãalavÀtu
ve•s-selÀma fermÀn- ! '02 3 * % % , -
4 \$) CenÀb- + % ,/-
ãalavÀtu ve•s-selÀm5 ber-mÿcib-i emr-i ilÀhì bir ip ile
* % , 2 6 (7 - (2
4 \$ * + * % \$ 8:a] Ve
Seyyid-i SÀdÀt ve Mefòar-i MevcÿdÀt Óaøret-i Muóammed MuãuafÀ
ãallallÀhu èaleyhi ve sellem Mekke-i Múkerreme•den Medine-i
; ((, < -
èaliyyü•l- (' ; = %&)
iki olur. Ve Óaøret-i Peyàamber•üñ mübÀrek dendÀn-
2 = - ; /
(; > \$? @ = 2
Óaøret-i Óamza cÀm- A igi zamÀnda5 SüfyÀniyÀn-
melÿnlar Óaøret-i Óamza•nuñ cism-i laùifini ^{1D} pÀre
eylediler. Óaøret-i SerdÀr- E (G , -&/ H %-
i Rÿz- I % ; = , -MuãuafÀ ãallÀllÀhu teèÀlÀ
èaleyhi ve Àlihi ve sellem5 Óaøret- J 4
% 2 L 4 \$?
* %& J > -i ekremi Caèfer-i ÚayyÀr Óaøreti
A igi vaút Óaøret-i Caèfer•üñ vücÿd-
7 -nÀk eylediler. Ve Úurretü•l-
èQyn- T (TA - " -i Óaøret- %& H - H -i
KerbelÀ Óaøret- * J % ,/-ãalavÀtu ve•s-selÀm
cÀm- A igi zamÀn nize-i tìr-i òavÀricden cism-i

¹⁸ laùì fini: laùì finde [metin]

7-nÀk eylediler. Ve Óaøret-i

* U , -èÀbidin èaleyhi•s-selÀm óaøretlerini
SüfyÀniyÀndan èQbdü•l-melik- %A ikde mübÀrek
vücÿd- 6 \$? -i ilÀhî
[:b] olan nÀdd- %& ' ( ) % \$

* W - 6 (= 4 4
% (- A 3 %
X 3 6 (واصل على السبحان Y
\\ # J> - * %& , /-ãalavÀtu
ve•s-selÀmdan SerdÀr- E ;= ;/ /

teèÀlÀ èaleyhi ve sellem Óaøreti•ne gelince serlerde oynayan

\$? L , iki èaded
-i õi- \$ &3 ' -# -i KerbelÀŽ dirler5 zirÀ

ما اعظمه شانى جلّ جلاله. ÖÀt- I I , 3 (/ 3

' (( ) (< -

maúÀm- = 4 6 A 2

m \$ &3 '^ ^) \$ G - -i Nÿó

èaleyhi•ã-ãalavÀtu ve•s-selÀmdur. ZirÀ sefine-i Nÿó èaleyhi•s-

A 7 / \$ \-óükm-i

óadiã- -i_ • من ركب فيها بنجاة و من تخلف عنها غرق Ž äadaúa ResÿlullÀh.

? L , * J -

7 / 6 7 = 6 8`a] selÀmetini

\$ U # X 3 H ; > , %

olup ve èQliyyü•l-; > L ,

gösterdi. ZirÀ bu yüz yigirmi dört biñ peyàamberÀn- < -

Kerbelâda úoÿr- * J J > , (A 6

nevbet ile birer birer cÂm- A \$ jA -i

% = \$ E((7

/ \$ H

6 6 * % 6

4 6 (q -úadem olan penc Àl- %

yüriyüp efendisi on iki imÂm ve on dört maëâým- 6 6

reh- = 6 q -úadem olan

cÂnlar5 yüz yigirmi dört biñ peyâamberÂn- % -

Muóammed olup maúÂm- ; = A * %& , (/ 6

(A L , (

(# \$ w (# % / = \$

Farú = \$ U J (A \$ T

(# % (

% % \$ 'U \$) % -

maèniler içündür. xy merd-i kÂmil{ |el beri5 böyle gezme

\$ } ((nÿn- H -i ~ezdÂn. Beyt_ Vücÿd

bir gemi • %& 8 € • Fik[i]r küregi • Öik[i]r yelkeni •

Úullan [`b] gemiñi • |öreyüm seni.

KAYNAKÇA

Abdölmecid İbnü FeriŖte (tarihsiz). Sa'âdet-nâme (yazma), Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz PaŖa Bölümü nu.: 1509.

Ali Ulvî Baba (2006). BektaŖilik Makâlâtı, Haz.: İsmail Kasap, Yusuf Turan Günaydın, İstanbul: Horasan Yayınları.

AYAN , Hüseyin (1990). Nesîmî Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.

EYÜBOĞLU, İsmet Zeki (1980). Bütün Yönleriyle BektaŖilik (Alevilik), İstanbul: Yeni Çığır Yayınevi.

GÖLPINARLI, Abdölbaki (1987), Hurufilik Metinleri Katalođu, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

HUART, Cl. (1987). "Hurufilik", İslâm Ansiklopedisi, C. 5/1, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 598-600.

LEVEND, Agâh Sırrı (1971). “İslâmî Edebiyatın Esasları ve Kaynakları”, TDAY Belleten, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 159-174.

MELİKOFF, Irène (2006). “Astar-Âbâdlı Fazlullah ve Hurufilğin Azerbaycan’da, Anadolu’da, Rumeli’de Gelişmesi”, Uyur İdik Uyardılar, İstanbul: Demos Yayınları, s. 169-182.

OCAK, Ahmet Yaşar (1992). Osmanlı İmparatorluğu’nda Marjinal Sûfilik: Kalenderîler (XIV.-XVII. Yüzyıllar), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

ŞENÖDEYİCİ Özer (2009).“Hurufiliği Ön Yargıdan Kurtarmak Bağlamında Ferišteoğlu’nun Hidâyet-nâme’sinin Tetkiki ve Neşri, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S. 3 (Güz), İstanbul: Divan Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2009, s. 87-146.

USLUER, Fatih (2009). Hurufilik: İlk Elden Kaynaklarla Doğuşundan İtibaren, İstanbul: Kabalcı Yayınları.

ÜNVER, Mustafa (2003). Hurufilik ve Kuran: Nesîmî Örneği, Ankara: Fecr Yayınları.

Vîrânî Baba (2008). İlm-i Câvidân, Haz.: Osman Eğri, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

